

Filmski Ventilator

PIŠE: Nenad Polimac • nenadpo@eph.hr

Prošlog je tjedna Američka akademija filmskih znanosti i umjetnosti objavila kojih se devet ostvarenja probilo u uži krug natjecanja za Oscara u kategoriji najboljeg stranog filma. Oko četrinsto članova Akademije s boravištem u Los Angelesu tijekom tri mjeseca pogledalo je 65 filmova koje su kandidirale njihove nacionalne kinematografije i izdvojilo njih šest. Poseban Akademijin odbor za strani film tome je pridodao još tri naslova i tako je napravljen širi odabir koji će ovog četvrtka - kada se službeno proglašavaju nominacije - biti sveden na pet naslova.

Sistem se čini kompliciran, no nema druge. Akademija je neprestano pod udarom kritika da je Oscar za strani film postao

MATTEO GARRONE Redatelj filma "Gomora", koji je dobitnik pet najvažnijih europskih filmskih nagrada i velike nagrade žirija u Cannesu

Zašto Oscar ne voli europske art filmove

Izbacivanje talijanske "Gomora", koja se upravo prikazuje i kod nas, iz uže konkurencije za Oscara još je jedan dokaz da Akademija zaobilazi velika umjetnička djela u korist marginalnih ostvarenja

efemerna nagrada i da se velika umjetnička djela zaobilaze u korist marginalnih ostvarenja. Eto, prošle je godine Oscara dobio austrijski film "Krivotvoritelji", koji je u vrijeme premijere, na berlinskom filmskom festivalu, bio tek osrednje zapazen i ostao kratkih rukava u raspodjeli festivalskih nagrada. Istodobno, Akademijini glasači propustili su nominirati rumunjski film "Četiri mjeseca, tri tjedna i 2 dana", canneskog pobjednika i dobitnika Europske filmske nagrade, što je zgrozilo čak i američke kritičare, koji su ga bez iznimke uvrštavali na liste najboljih filmova godine. Drama o Židovima koji u konclogoru štancaju lažne funte i dolare valjda je Akademiji bila zanimljivija od priče o Rumunjski koja u doba

POBJEDNICI EUROPSKE FILMSKE NAGRADE

GOOD-BYE LENIN
 Scena iz filma Wolfganga Beckera, iz 2003.

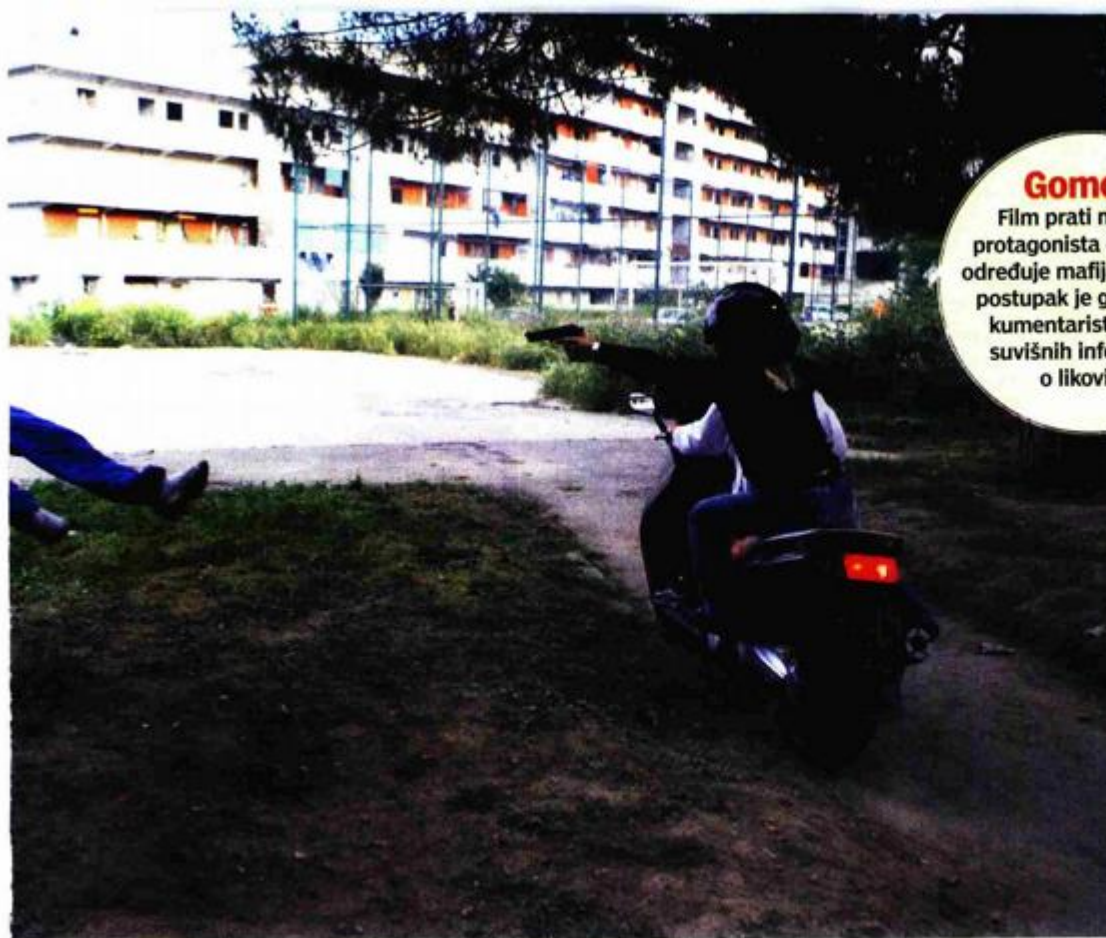
Favoriti bez nominacija

Nije samo "Gomora" veliki propust nominacija za Oscara, nego i "Goodbye Lenin" i "Glavom kroz zid": nijedan nije dobio nominaciju, ali su zato oba okrunjena Europskom nagradom. "Skriveno" Michaela Hanekea dobio je Europsku filmsku nagradu za najbolji film, ali se nije mogao

natjecati za Oscara, jer ga je kao svog kandidata prijavila Austrija. Pravilo je, međutim, da film mora biti na jeziku zemlje koja ga prijavljuje, a u filmu se govori francuski. Također, izraelski "Posjet orkestra" ispao je iz konkurencije, jer se u njemu Egipćani i Izraelci sporazumijevaju na engleskom.

Ceausescua ima problema s pobačajem, no u tome je i nevolja te nagrade: glasači reagiraju na sadržaj, a ne na stil.

OTVORENA FORMA Ove godine opet problemi! U spomenuti izbor nije uvršten talijanski film "Gomora", dobitnik pet najvažnijih europskih filmskih nagrada i velike nagrade žirija u Cannesu. Film se upravo počeo prikazivati u nas (u prva četiri dana vidjelo ga je preko 3000 gledatelja), pa možete i sami nagađati što je razlog da nije dobio vizu za Los Angeles. Vjerojatno je to zbog otvorene forme. "Gomora" prati nekoliko protagonista čije živote određuje mafijaški okoliš. Postupak je gotovo dokumentaristički, o nijednom od junaka nemate previše informacija i sami morate zaključiti

Gomora

Film prati nekoliko protagonista čije živote određuje mafijski okoliš: postupak je gotovo dokumentaristički, bez suvišnih informacija o likovima

ne Kael), njegovi su filmovi bili suviše enigmatični za prosječan ukus Akademijinih glasača.

Zašto je danas uopće važno koje filmove treba nominirati za Oscara? Šezdesetih godina, dok su Antonioni i Godard bili prvaci europskog art filma, njihovim poklonicima fučkalo se za Oscara. Pazilo se što pišu francuski Cahiers du cinema i njemački Film Kritik, a Cannes i Berlin još nisu ni pomišljali da u svoj program uvrste (pa makar i izvan konkurencije) hollywoodske blockbustere.

Danas su se čak i filmski art pokreti globalizirali. Ukoliko francuski ili njemački kritičari žele promovirati svoje favorite, moraju tekstove napisati na engleskom jeziku. Filmski časopisi imaju sve manje utjecaja, a oni koji se znaju snaći već su prešli na internet. Slavoj Žižek postao je zvijezda ne samo međunarodne filozofije nego i filmske teorije, jer odlično razumije kako funkcionira ta scena. Europska filmska nagrada pokušala je zaustaviti taj trend i konkurirati Oscaru, međutim, dodjele nagrada Europske filmske akademije traljavo su organizirane i televizijske mreže ne otimaju se za njihove prijenose kao za prijenose Oscara.

■ DEMOKRATIČNI OSCAR

U takvoj situaciji i Oscari žele biti što relevantniji, pa je Američka akademija povukla nekoliko poteza kojima je htjela ispraviti propuste prošlih godina: najvažniji od njih je taj da je privukla u krug onih koji odlučuju o nominiranima značajan broj filmskih znalaca s Istočne obale, koji puno pažljivije prate što se zbiva u svjetskom filmu. No zasad je to ipak nedovoljno. Oscar želi biti demokratska nagrada i uvijek će većina procjenjivati što je vrijedan film, a ne elita. Stoga će se slučajevi poput ovoga s filmom "Gomora" još bezbroj puta ponavljati, a Akademija vjerojatno nikad neće uspjeti u svom naumu pa postane relevantni procjenitelj kretanja u svjetskom filmu. ■

vati što se zapravo događa. Neke od redateljevih metafora uočavate tek kad drugi put pogledate film (na primjer, kraj jednog od junaka u prvim scenama prode kamion, koji će se u završnici za njega pokazati sudbonosan), a cjelinu definitivno morate sklapati sami. Pa ipak, teško je ne uočiti bravurozni redateljski prosede Mattea Garronea, koji se veže na preko pola stoljeća staro nasljeđe talijanskog neorealizma: morate zbilja biti inertan gledatelj da zaključite kako je to samo niz neobaveznih narativnih kroki-ja koji ne zaslužuju mjesto u najpopularnijem filmskom natjecanju na svijetu.

■ PREPOZNATLJIVE PRIČE

U obranu glasača Američke akademije treba istaknuti kako njih nikad nije previše impresionirao modernizam. Spomenuti neorealizam odmah su prepoznali i Vittorio De Sici uvalili dva specijalna priznanja dok Oscar za strani film još nije bio ni ustanovljen. No, "Čistači cipela" i "Kradljivci bicikla" imali su potresne priče s kojima se gledatelj mogao poistovjetiti: o pročišćavanju filmske iluzije, kojim se De Sica bavio, dio glasača nije imao pojma. Prvog Oscara u toj kategoriji dobila je "Ulica" Federica Fellinija, jer u njoj ništa nije bilo skriveno:

umjetničke su intervencije bile naglašene i prepoznatljive, prijemčive i manje zahtjevnom gledatelju, a melodramatična fabula mnogima je stvarala "knedle u grlu". Akademija je rano otkrila i Bergmana i dva-put za redom mu dodijelila Oscara ("Djevičanski izvor", "Kroz tamno ogledalo"). Bili su to nešto kompliciraniji filmovi od Fellinijevih, ali radikalno intimistički i dramski intenzivni: glasači su znali honorirati takav umjetnički postupak.

Istodobno, Antonionijevi se filmovi nikad nisu uspijevali probiti među posvećeni krug nominiranih. Donekle stoga što ih ponekad Italija nije ni nominirala (treba shvatiti nacionalne komitete koji odlučuju o svom predstavniku: biraju ono što će se svidjeti Americancima), ali i zato što su njegova ostvarenja namjerno davala vrlo malo odgovora. Ista je stvar s Godardom: u doba dok je bio omiljeni autor čak i američke kritike (osobito ga je zagovarala Pauli-

SPOJ KLASIČNE NARACIJE I DOJMLJIVOG STILA

ŽIVOT DRUGIH
 Politizirana melodrama Floriana Henckela von Donnersmarcka

Podoban za sve ukuse

Ukus glasača za Oscara i Europsku nagradu dosad se poklopio u samo tri navrata. Prije dvije godine obje su institucije nagradile "Život drugih", jer je ta politizirana melodrama besprijekoran spoj klasične naracije i dojmljivog stila. Slična je stvar s filmom Pedra Almodovara "Sve o mojoj

majci", koji je imao velik uspjeh u kinima diljem svijeta, kao i "Život je lijep" Roberta Benignija. Distributer potonjeg pustio je u američka kina i kopiju na engleskom jeziku, ali je puno bolje prošla ona talijanska s engleskim podnaslovima. I globalizacija ponekad ima posebna pravila!